KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 16.7.2008
KOM(2008) 465 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU

Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU

Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu

1. ÚVOD

Právo duševního vlastnictví stanoví ochranu nehmotného majetku. Když se například prodá zhotovený výrobek, stává se majitelem výrobku jako takového ten, kdo ho koupí. Práva k duševnímu vlastnictví však umožňují, aby s nimi spojené nehmotné prvky zůstaly majetkem tvůrce nebo vynálezce výrobku. Mezi tyto nehmotné prvky patří nápad či vynález, z něhož výrobek vychází, nebo název či znak, který jej odlišuje od ostatních. Duševní vlastnictví lze tradičně rozdělit do dvou hlavních kategorií: průmyslové vlastnictví a autorské právo. Toto sdělení se zaměřuje na **práva k průmyslovému vlastnictví**[1].

Nejznámějšími právy k průmyslovému vlastnictví jsou patenty a ochranné známky. Patenty jsou výlučná práva udělovaná na omezenou dobu vynálezci za zveřejnění technických informací k vynálezu. Naproti tomu práva spojená s ochrannými známkami, což jsou znaky udávající původ zboží a služeb, nemají žádnou maximální dobu platnosti za předpokladu, že se nadále využívají v obchodu. Platnost obou těchto práv lze však zachovat jen placením udržovacího poplatku. Práva k průmyslovému vlastnictví jsou různého druhu a zahrnují méně známá práva jako průmyslové vzory, zeměpisná označení a odrůdová práva. Všechna tato práva mají ale společné to, že svým nositelům umožňují předcházet nepovolenému použití nehmotného majetku s potenciální komerční hodnotou, ať už se jedná o nápad, z něhož vychází inovativní produkt nebo proces, nebo o označení původu pro spotřebitele.

Evropa potřebuje silná práva k průmyslovému vlastnictví, aby ochránila své inovace a zůstala konkurenceschopnou ve světové znalostní ekonomice. V EU existuje na úrovni Společenství ochrana většiny registrovaných práv k průmyslovému vlastnictví. Dokud však nebude schválena dohoda o patentu Společenství, podniky nebudou moci této možnosti využívat v oblasti patentů. Aby Komise tento nedostatek odstranila, zveřejnila v dubnu 2007 sdělení[2], jímž chtěla oživit diskusi o patentovém systému v Evropě a vytýčit cestu k patentu Společenství a lepší soudní pravomoci pro patenty v rámci EU. Komise je toho názoru, že nutnost pokroku v této věci je zcela zásadní, a znovu potvrzuje svůj záměr snažit se na těchto návrzích v první řadě dohodnout.

Sdělení z minulého roku podnítilo pokrok v hlavních otázkách týkajících se právních předpisů Společenství v oblasti patentů. Protože se nyní podařilo dát k hledání řešení v oblasti patentů nový stimul, soustředí se toto sdělení na tvorbu horizontální a integrované strategie napříč spektrem práv k průmyslovému vlastnictví. Toto sdělení nechce pojednávat o relativních přínosech formálních práv k průmyslovému vlastnictví a alternativních obchodních modelech, např. softwaru z otevřených zdrojů nebo obchodních tajemstvích, ale zaměřit se na práva k průmyslovému vlastnictví jako taková. Analyzuje stávající iniciativy ve snaze navrhnout

---

[1] Pokud jde o autorské právo, Komise zveřejnila zelenou knihu „Autorské právo ve znalostní ekonomice“, KOM(2008) 466 v konečném znění.

[2] „Zlepšení patentového systému v Evropě“, KOM(2007) 165 v konečném znění.

pro systém opatření, která mu umožní optimálně fungovat tak, aby dokázal čelit výzvám, jež Evropu čekají v nadcházejících letech.

2. VÝZVY

Ve strategické zprávě o obnovené Lisabonské strategii pro růst a zaměstnanost Komise označila investice do znalostí a inovací za jednu ze čtyř prioritních oblastí cílených opatření v cyklu 2008–2010[3]. Ochrana duševního vlastnictví je klíčovou rámcovou podmínkou pro inovaci, podporu investic do výzkumu a vývoje a přenos znalostí z laboratoře na trh. Jasný režim pro práva k duševnímu vlastnictví je základní podmínkou pro jednotný trh a pro to, aby se „pátá svoboda“, volný pohyb znalostí, stala skutečností. V rámci širší politiky to může přispět k hledání řešení světových problémů, jejichž význam neustále vzrůstá, např. změny klimatu, stárnutí světové populace a možné energetické krize.

2.1. Hospodářské a sociální výhody práv k průmyslovému vlastnictví

Vlastnictví, ať už hmotné či nehmotné, má zásadní význam pro fungování tržního hospodářství. Práva k průmyslovému vlastnictví jako patenty, vzory a odrůdová práva dávají podnět k tvorbě nových vynálezů a jiných inovací tím, že se jimi na omezenou dobu uděluje výlučné právo. Taková práva k průmyslovému vlastnictví usnadňují novým subjektům vstup na trh tím, že jim pomáhají přilákat rizikový kapitál a umožňují poskytovat výrobní licence zavedeným subjektům. Práva k ochranným známkám jsou naprosto zásadní pro systém nenarušené hospodářské soutěže, neboť umožňují spotřebiteli rozlišovat produkty a služby jednotlivých podniků. Ochranné známky jsou velmi účinným komunikačním prostředkem. Na jedné straně zprostředkovávají informace a reklamu, na straně druhé jsou symbolem, který vytváří a vyjadřuje podnikatelské schopnosti a obraz určitého podniku. Výrobce, který nemusí bojovat proti napodobeninám, může zvýšit svůj podíl na trhu, vylepšit svou ziskovou marži a budovat důvěru zákazníků.

Patentová práva nemají přínos jen pro své nositele, ale slouží i šíření znalostí. Přestože vzájemně soupeřící společnosti mohou kvůli konkurenčnímu patentu ztratit podíl na trhu, mohou těžit z nových technologických možností plynoucích ze zveřejněných vynálezů a snížit tak potřebu zpětného inženýrství. Tak může vzniknout pozitivní koloběh inovací, který z dlouhodobého hlediska vyvažuje počáteční efekt vysokých cen v období výhradního práva na trhu. Průmyslové vlastnictví může tedy mít pozitivní dopad na hospodářskou soutěž, pokud je spojen s důsledným uplatňováním jejích pravidel, která zabraňují zneužívání práv.

Příkladem kladného dopadu průmyslového vlastnictví na hospodářskou soutěž je vytváření technologických poolů[4] v oblasti patentů, které snižují transakční náklady a omezují kumulaci licenčních poplatků. Vytvoření poolu umožňuje pořídit si licenci na technologie zahrnuté do poolu na jednom místě. V případech, kdy jsou nabyvatelům licence trvale poskytovány služby v souvislosti s používáním licencované technologie, může společné udělení licence a společné poskytování služeb vést k dalšímu snížení nákladů.

---

[3] „Strategická zpráva o obnovené Lisabonské strategii pro růst a zaměstnanost: zahájení nového cyklu (2008–2010) – Udržet tempo reforem“, KOM(2007) 803 v konečném znění, ČÁST I.

[4] Oznámení Komise „Pokyny k uplatňování článku 81 Smlouvy o ES na dohody o přenosu technologií“ (Úř. věst. C 101, 27.4.2004, s. 2).

Navzdory těmto přínosům zde problematika práv k průmyslovému vlastnictví nekončí. Politika musí hledat kompromis mezi nabídkou výlučného práva a šířením nových výrobků a procesů, aby práva k průmyslovému vlastnictví měla i do budoucna hospodářský a sociální přínos.

2.2. Měnící se inovační prostředí

V celosvětové znalostní ekonomice vzrostl význam inovací jakožto hnací síly konkurenční výhody; chtějí-li být podniky EU nadále konkurenceschopné, nemohou již spoléhat na ceny. V tomto prostředí a v době, kdy udílení licencí k právům k průmyslovému vlastnictví nabývá na významu, sehrávají čím dál důležitější roli malé a střední podniky a veřejné výzkumné organizace včetně univerzit. Na malé a střední podniky se Komise ještě více zaměřuje v lisabonském cyklu 2008–2010 návrhem nových opatření v iniciativě na podporu malých a středních podniků („Small Business Act“ pro Evropu)[5]. Důležitost předávání znalostí mezi veřejnými výzkumnými organizacemi a soukromým sektorem pro posílení evropské konkurenceschopnosti navíc v nedávné době znovu potvrdilo doporučení Komise členským státům. To obsahuje kodex správné praxe pro veřejné výzkumné organizace týkající se řízení duševního vlastnictví[6] a vyzývá k vytvoření evropského rámce pro předávání znalostí[7]. Doporučení pomůže vytvořit rovnější podmínky a usnadní nadnárodní předávání znalostí. To lze zlepšit i harmonizovanou definicí a uplatněním výjimky z porušení patentu pro účely výzkumu[8]. Protože se dále mnoho veřejných výzkumných organizací chová stále více podnikatelsky, např. tím, že udělují licence nebo vytvářejí vedlejší produkty, jejich potřeby se stále větší měrou podobají potřebám malých a středních podniků. Mnohá z opatření pro malé a střední podniky, která jsou naznačena v tomto sdělení, mohou být proto přínosná i pro výzkumné instituce.

Jako významná složka řízení duševního majetku hrají práva k průmyslovému vlastnictví čím dál důležitější roli v celkové obchodní strategii společnosti. V posledních letech dramaticky vzrostla poptávka po patentech, ochranných známkách a jiných zapsaných právech. Zůstávají však důležité i jiné způsoby ochrany údajů, např. obchodní tajemství, stejně jako časový náskok před konkurenty. V odvětví informačních a komunikačních technologií dnes navíc vedle sebe existují obchodní modely na bázi softwaru z otevřených zdrojů a modely založené na vlastnických právech. V loňském průzkumu provedeném mezi výkonnými řediteli evropských společností jich 53 % uvedlo, že používání práv k duševnímu vlastnictví bude pro jejich obchodní model v horizontu dvou let velmi důležité nebo rozhodující, zatímco 35 % z nich bylo toho názoru, že tomu tak je již v době, kdy se průzkum prováděl[9]. Rostoucí důležitost duševního majetku při vytváření hodnot však kontrastuje s nedostatečně standardizovaným vykazováním tohoto majetku v podnikovém účetnictví, což může

---

5 „Zelenou malým a středním podnikům.“ „Small Business Act“ pro Evropu, KOM(2008) 394 v konečném znění.

6 „Doporučení Komise o řízení duševního vlastnictví při činnostech předávání znalostí a o kodexu správné praxe pro univerzity a jiné veřejné výzkumné organizace“, K(2008) 1329.

7 „Zlepšení předávání znalostí mezi výzkumnými institucemi a průmyslem v celé Evropě: otevřené přijetí inovace“, KOM(2007) 182 v konečném znění.

8 Výjimka z porušení patentu pro účely výzkumu umožňuje výzkumným pracovníkům použít patentovanou techniku pro experimentální či soukromé a nekomerční účely. Její uplatňování v členských státech EU se v současné době hodnotí v široce založené studii, viz http://www.eutechnologytransfer.eu/deliverables/experimental_use_exemption.pdf.

9 „Hodnota znalostí: evropské firmy a problém duševního vlastnictví“ („The value of knowledge: European firms and the intellectual property challenge“), bílá kniha útvaru *Economist Intelligence Unit*, již v roce 2007 zveřejnil týdeník The Economist.

podnikům bránit v přístupu k financím. Tento problém by snad mohl vyřešit budoucí mezinárodní vývoj v oblasti systémů vykazování nehmotného majetku.

2.3. Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu

Mezinárodně dohodnuté zásady ochrany průmyslového vlastnictví sahají až do 19. století[10]. Ke konci 20. století byly minimální normy zaneseny do dohody TRIPS[11]. Ve 21. století musí strategie práv k průmyslovému vlastnictví zajistit, aby Evropa reagovala na výzvy světové znalostní ekonomiky. Systém duševního vlastnictví by měl i nadále působit jako katalyzátor inovace a přispívat k celkové Lisabonské strategii. Aby toho bylo možno dosáhnout, Komise stanovila tato kritéria: tento systém by měl být **vysoce kvalitní**, uplatňující přísné zkušební normy, **cenově dostupný**, vyvažující náklady kvalitou a právní jistotou, **konvergenční**, zajišťující společný výklad práva a jednotné soudní řízení, a **vyrovnaný**, odměňující hodnotné duševní výtvory a zajišťující snadný oběh myšlenek a inovací[12].

Ačkoliv pro několik práv k průmyslovému vlastnictví již existuje právní rámec na úrovni EU, v oblasti patentů je situace velmi odlišná. Je jasné, že finanční dostupnost, konvergence a vyrovnanost odměn vynálezcům a oběhu myšlenek by se významně zlepšila přijetím patentu Společenství a soudní pravomoci pro patenty v rámci celé EU.

Toto sdělení stručně popisuje opatření směřující k vytvoření vysoce kvalitního systému práv k průmyslovému vlastnictví, který Evropě umožní využít svého potenciálu k řešení problémů hospodářské globalizace. Strategie doplňuje sdělení o patentovém systému v Evropě[13], její oblast působnosti je však širší, neboť se právy k průmyslovému vlastnictví zabývá horizontálně. Vysoká kvalita práv je zásadním požadavkem na všechny aspekty systému – podporu podniků včetně malých a středních, snazší předávání znalostí a účinné vymáhání práv v rámci boje proti padělání a pirátství. Pouze s kvalitním systémem může Evropa využívat nových příležitostí ve světovém hospodářství a plnit své povinnosti.

Prvky této integrované strategie jsou na sobě závislé a vzájemně se podporují, nejsou však vyčerpávající. Do pravomoci Společenství spadají důležité aspekty politiky, a Komise má tudíž zvláštní odpovědnost za pomoc při hledání postupů. Odpovědnost za úspěch je však společná. V souvislosti s lisabonskou agendou se proto členské státy vyzývají, aby tuto strategii vzaly v úvahu při tvorbě strategií vlastních a aby se mimo jiné zabývaly možností jejího zjednodušení v souladu se zlepšováním právní úpravy. Důležitou roli hrají také další zúčastněné strany, např. vynálezci, univerzity, podniky a koncoví uživatelé, kteří při řízení práv k průmyslovému vlastnictví potřebují činit informovaná rozhodnutí.

3. KVALITA PRÁV K PRŮMYSLOVÉMU VLASTNICTVÍ

Všeobecně uznávaného cíle podporovat inovaci a šíření nových technologií a znalostí by se mělo dosáhnout pomocí vysoce kvalitního systému práv k průmyslovému vlastnictví. Ten jde dál než technický a právní přezkum jednotlivých práv, jehož cílem je posoudit jejich hospodářský dopad. Zásadní význam pro správné fungování systému mají vysoce kvalitní

---

10 Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (podepsaná v Paříži roku 1883, naposledy revidovaná ve Stockholmu v roce 1967).

11 Obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví – viz http://www.wto.int/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm.

12 „Moderní a vůči inovacím přátelská Evropa“, KOM(2006) 589 v konečném znění.

13 „Zlepšení patentového systému v Evropě“, KOM(2007) 165 v konečném znění.

práva, jež nabízejí odměnu jen za vynálezy, které splňují požadavky právních předpisů, spolu se snadným přístupem podniků a společnosti k informacím o těchto právech.

3.1. Patenty

Kvalita patentů v Evropě se obecně pokládá za vysokou. Zúčastněné strany nicméně vyjadřují obavy o udržení a zlepšení kvality patentů v Evropě a o schopnost předcházet pochybením některých dalších patentových úřadů[14]. Tyto obavy sdílí také Evropský parlament[15]. Například velký počet vzájemně se překrývajících patentových práv může vytvářet další překážky bránící uvádění nových technologií, které již existují v „patentové houštině“[16], na trh. Špatná kvalita práv může dále přispívat k problémům s „patentovými trolly“[17], které se objevily v americkém soudním systému.

Evropa nepředstavuje v celosvětovém trendu neustále rostoucího počtu patentových přihlášek žádnou výjimku. V roce 2006 počet patentových přihlášek podaných za rok Evropskému patentovému úřadu (EPO) poprvé překročil hranici 200 000 a vzrostl o 5,6 %[18]. Přihlášky jsou také čím dál objemnější a jak počet nároků, tak počet stran přihlášek podaných Evropskému patentovému úřadu se za posledních 20 let zdvojnásobil[19]. Vzrůstající počet a složitost patentových přihlášek vede všude ve světě ke stále větším prodlevám u dosud nevyřízených přihlášek[20], což zvětšuje tržní nejistotu působenou i dalšími faktory, např. nevyužívanými patenty. Navíc stále větší část stavu techniky[21] je zveřejňována v neevropských jazycích, např. čínštině a korejštině. Spolu s přihláškami v nových oborech technologie představují tyto trendy pro patentové úřady zvláštní problém. Nutný je také lepší přístup společností a inovátorů k patentovým informacím.

Je důležité, aby se patenty udělovaly pouze v případě, že je učiněn skutečný objev. Udělování patentových práv špatné kvality má neblahé důsledky a přispívá k hospodářské a právní nejistotě. Strategií Evropského patentového úřadu z hlediska jeho budoucí pracovní zátěže je „zvyšování laťky“, přičemž patentové úřady v Evropě by měly např. vzájemným využíváním výsledků své práce spolupracovat na udržení vysoké kvality práv a vyhnout se udělování

---

14 Konzultace a veřejné slyšení týkající se budoucí patentové politiky v Evropě v roce 2006: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf.

15 „Možnosti politiky v oblasti zlepšení evropského patentového systému“ („Policy options for the improvement of the European patent system“) – studie zadaná skupinou *Science Technology Options Assessment* (STOA) v Evropském parlamentu, která je k dispozici na internetové adrese: http://www.europarl.europa.eu/stoa/publications/studies/stoa16_en.pdf.

16 Výraz „patentová houština“ poukazuje na možný problém daný tím, že kvůli velkému počtu patentů spojených s konkrétním produktem nebo technologií se v daném odvětví zpomaluje inovace z obavy ze zastavení vývoje a ze soudního sporu pro porušení patentu.

17 „Patentovými trolly“ jsou vlastníci patentů, jejichž hlavní činností je využívat patentových práv k tomu, že společnostem hrozí žalobami za porušení patentu s úmyslem získat předběžný příkaz a vymoci od třetích stran licenční poplatky.

18 Výroční zpráva Evropského patentového úřadu za rok 2006 na internetové adrese: http://www.epo.org/about-us/office/annual-reports/2006.htm.

19 „Když je malé hezké: měření vývoje a dopadů objemnosti patentových přihlášek podaných Evropskému patentovému úřadu“ („When small is beautiful: measuring the evolution and consequences of the voluminosity of patent applications at the EPO“), Eugenio Archontopoulos *et al.*, *Information Economics and Policy*, sv. 19, č. 2 (červen 2007).

20 Na světě je na 10 milionů nepřezkoumaných patentů, přičemž v Evropském patentovém úřadu dosáhla neukončená řízení o přezkoumání patentu v roce 2006 počtu 304 100, což představuje nárůst z 285 400 v roce 2005.

21 Stav techniky jsou informace zpřístupněné veřejnosti před určitým datem, které souvisejí s originálností patentové přihlášky, a tudíž i s oblastí působnosti patentových práv, jež mají být udělena.

patentů v oblastech, jež nejsou patentovatelné, jako je software a metody podnikání. Průzkumoví referenti si rovněž musí soustavným odborným vzděláváním udržovat přehled o vývoji svého oboru. Úlohou patentových úřadů je dále zamítání přihlášek, což by mělo být řádně zohledněno při hodnocení jejich výkonnosti. Důležitý vliv na to, aby patentové úřady nedostávaly příliš mnoho přihlášek, jež nejsou výsledkem vynálezecké činnosti, navíc mají i zúčastněné strany. Povzbudivým příkladem toho, jak spolu s rostoucí poptávkou zlepšovat kvalitu patentů, jsou iniciativy jako režim vzájemného hodnocení patentů jinými odborníky a dobrovolné kodexy osvědčených postupů zlepšujících úroveň příchozích přihlášek.

Užitné vzory, které existují v některých členských státech, se podobají patentům v tom, že dávají svému nositeli výlučné právo k technickému vynálezu, ale mají kratší životnost než patenty. Vynález chráněný užitným vzorem musí být nový, ale požadovaná míra vynalézavosti je v jeho případě obecně nižší než u patentů. Užitné modely a národní patenty udělované v členských státech, které neprovádějí důkladné posouzení vynálezecké činnosti, představují rychlejší cestu k ochraně. Lze však na ně pohlížet jako na práva nižší kvality, než je tomu u přezkoumaných patentů, a proto mohou zvyšovat právní nejistotu.

Komise:

- zahájí podrobnou studii o kvalitě patentů, jejímž cílem bude analýza rizik práv nízké kvality a hledání způsobů, jak zabránit jejich výskytu v Evropě;

- prostuduje dosah možných problémů spojených s nevyužívanými patenty, zhodnotí jejich příčiny a navrhne nápravná opatření.

Členské státy, ve kterých se u užitných vzorů a patentů nezkoumá vynálezecká činnost, se vyzývají, aby tato práva posuzovaly z hlediska jejich přínosu pro inovaci.

3.2. Ochranné známky

Evropa závisí na silných značkách[22]. To si žádá silnou ochranu ochranných známek, která účinně působí proti nesprávnému udělování licencí, jejich neužívání či neoprávněnému využívání nebo jejich porušování.

Postupy zápisu včetně přezkumu ochranných známek musí podléhat vysoce kvalitním normám, a zejména zajišťovat, aby u zapsaných známek bylo možné vycházet z domněnky o jejich platnosti a aby tak bylo splněno očekávání zákazníků. Musí být průhledné, spolehlivé, jednotné a pro podniky cenově dostupné. Na úrovni EU vytvořil Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu (OHIM) průzkum spokojenosti uživatelů. Výsledky za rok 2007 ukazují celkové zvýšení spokojenosti zástupců a majitelů, neboť bylo zaznamenáno méně stížností a větší účinnost při jejich řešení. Existuje však prostor pro zlepšení v oblasti rozhodnutí o odvolání, zejména z hlediska lhůt. Navíc vzhledem k většímu využívání nástrojů elektronického obchodování by rychlost a spolehlivost mohly být větší. Úřad OHIM vytvořil systém řízení jakosti, zavedl chartu služeb, která vymezuje jeho cíle na základě toho, co mohou uživatelé očekávat, a snaží se o to, stát se plnohodnotnou „elektronickou organizací“[23].

Zápis ochranných známek ve Společenství je v členských státech harmonizován již déle než 15 let, přičemž práva k ochranným známkám na úrovni jednotlivých států a Společenství

---

22 Studie Eurobrand2007 na internetové adrese: http://study.eurobrand.cc/valueranking2007/.

23 Pro další podrobnosti viz internetové stránky OHIM: http://oami.europa.eu/en/userscorner/default.htm.

vedle sebe existují již přes 10 let. Přestože systém ochranných známek je jednoznačně úspěšný, nadešel čas na jeho celkové zhodnocení.

Komise zhodnotí celkové fungování systémů ochranných známek na úrovni jednotlivých států a Společenství. Studie posoudí dopad systémů ochranných známek v EU na zúčastněné strany, přičemž by se mohla stát základem budoucího přezkumu systému ochranných známek Společenství i lepší spolupráce mezi OHIM a vnitrostátními úřady.

3.3. Jiná práva k průmyslovému vlastnictví

Kromě ochranných známek existují na úrovni Společenství ještě jiné systémy práv k průmyslovému vlastnictví. Systém vzorů Společenství[24] byl zahájen v roce 2003 a poté, co ES přistoupilo v roce 2008 k Ženevskému aktu Haagské dohody o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů, nabízí v současnosti možnost ochrany ve třetích zemích. Ačkoliv vnitrostátní právní předpisy v oblasti vzorů byly do značné míry harmonizovány směrnicí o (průmyslových) vzorech[25], soudržnější systém na jednotném trhu by zajistilo přijetí návrhu liberalizace následného trhu náhradních dílů[26]. Vzhledem k tomuto vývoji a poměrně novému systému vzorů Společenství Komise v současné době nezvažuje hodnocení systému vzorů.

Déle zavedené ochranné systémy Společenství zahrnují zeměpisná označení a odrůdová práva Společenství. ES má k dispozici systémy zápisu zeměpisných označení u vín a zemědělských produktů a potravin formou chráněného označení původu (CHOP) a chráněného zeměpisného označení (CHZO), které se rovněž vztahuje na lihoviny[27]. Tyto systémy spotřebitele ujišťují o tom, že kupují pravý produkt s vlastní identitou nebo dobrou pověstí regionu, z něhož pochází. Systémy ochrany zeměpisného označení přitom sledují jiné funkce a cíle než ochrana prostřednictvím ochranných známek. Oba systémy však přispívají k ochraně názvů produktů před zneužitím a napodobením. Komise v současnosti provádí následné hodnocení celkového uplatňování systému na zemědělské produkty od roku 1992. Součástí této studie je i vztah k ochranným známkám. Zároveň v roce 2008 zveřejní zelenou knihu o politice jakosti zemědělských produktů, jejímž cílem je konzultovat se zúčastněnými stranami normy pro produkty, výrobní požadavky a režimy jakosti a budoucí vývoj systémů zeměpisného označení. Komise se dále zabývá otázkou, jak usnadnit ochranu zeměpisných označení u nezemědělských produktů tak, aby byla přínosná pro výrobce z Evropy i ze třetích zemí.

Pokud jde o systém odrůdových práv Společenství, Odrůdový úřad Společenství, který ochranu prostřednictvím odrůdových práv Společenství uděluje, právě zadává hodnocení své náplně a činnosti. Po dokončení současného hodnocení *acquis* v oblasti uvádění osiva a sadby na trh, v němž se rovněž uvažuje o vztazích k systému odrůdových práv Společenství, lze počítat i s celkovým hodnocením právních předpisů Společenství, jimiž se odrůdová práva Společenství řídí.

---

24 Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 21. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství (Úř. věst. L 3, 5.1.2002, s. 1).

25 Směrnice 98/71/ES ze dne 13. října 1998 o právní ochraně (průmyslových) vzorů (Úř. věst. L 289, 28.10.1998, s. 2).

26 „Návrh směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 98/71/ES o právní ochraně (průmyslových) vzorů“, KOM(2004) 582 v konečném znění.

27 Ochrana je zajištěna třemi nařízeními, vztahujícími se na vína (nařízení Rady (ES) č. 1493/1999, Úř. věst. L 179, 14.7.1999, s. 1), lihoviny (nařízení Rady (ES) č. 110/2008, Úř. věst. L 39, 13.2.2008, s. 16) a zemědělské produkty a potraviny (nařízení Rady (ES) č. 510/2006, Úř. věst. L 93, 31.3.2006, s. 12).

Komise:

- zveřejní v roce 2008 zelenou knihu o politice jakosti zemědělských produktů, která se bude vztahovat na zeměpisná označení;

- provede posouzení schůdnosti ochrany zeměpisných označení u nezemědělských výrobků, a to i prostřednictvím veřejné konzultace.

3.4. Práva k průmyslovému vlastnictví a hospodářská soutěž

Prosazování inovace a podpora hospodářského růstu jsou společné cíle práva průmyslového vlastnictví i práva soutěžního. Silnou ochranu práv k průmyslovému vlastnictví by mělo doprovázet důsledné uplatňování pravidel hospodářské soutěže.

Existence a výkon práva k průmyslovému vlastnictví nejsou samy o sobě se soutěžním právem neslučitelné. Pouze za výjimečných okolností může „výkon“ práva představovat porušení pravidel ES v oblasti hospodářské soutěže, zejména pokud má společnost dominantní postavení a pokud by její chování na příslušném trhu pravděpodobně vedlo k vyloučení hospodářské soutěže. Soud prvního stupně potvrdil podmínky, za kterých např. odmítnutí udělit licenci může představovat zneužití práva, konkrétně pokud informace, jejichž poskytnutí je zamítnuto, jsou nepostradatelné k soutěži na sekundárním trhu, pokud hrozí, že na tomto sekundárním trhu bude vyloučena hospodářská soutěž, a pokud se výrobkům, pro něž existuje poptávka spotřebitelů, brání ve vstupu na trh[28].

Oblastí s rostoucím významem na pomezí průmyslového vlastnictví a soutěžního práva je zavádění norem. Zavádění norem obecně kladně přispívá k inovaci a hospodářskému rozvoji. Aby se však předešlo možnému narušení hospodářské soutěže, mělo by zavádění norem probíhat otevřeným a průhledným způsobem[29]. Příkladem takového narušení může být tzv. „patentová past“, kdy majitel určité chráněné technologie, jež je ke splnění dané normy nezbytná, dosáhne *ex post* (tj. po zavedení normy) u své patentované technologie umělého navýšení hodnoty tím, že svůj patent během zavádění normy úmyslně skrývá.

Pravidla uvnitř normalizačních organizací mohou stanovit povinnost zveřejnit *ex ante* (tj. před zavedením normy) přihlášky důležitých patentů a/nebo vydané patenty nebo povinnost poskytnout závazky k udělení licencí na důležité patenty za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek (FRAND)[30]. Některé orgány také přijaly pravidla, podle nichž držitelé technologií potenciálně důležitých pro danou normu činí prohlášení o maximální výši licenčních poplatků, jež by si účtovali, kdyby jejich technologie byla vybrána jako součást normy. Komise vyzývá evropské normalizační organizace, aby tyto politiky uvedly do praxe.

Pravidla požadující zveřejnění maximální výše licenčních poplatků *ex ante* by se neměla zneužívat jako zástěrka pro nezákonná jednání o ceně. Sama o sobě tato pravidla však hospodářskou soutěž nenarušují. Za vhodných podmínek by samozřejmě mohla hospodářskou soutěž silně podporovat tím, že by umožňovala hospodářskou soutěž *ex ante* na základě posouzení technické hodnoty a ceny technologie. V takovém případě tím nakonec získá

---

28 Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 17. září 2007, *Microsoft v. Komise*, věc T-201/04.

29 Sdělení Komise – Pokyny o použitelnosti článku 81 Smlouvy o ES na dohody o horizontální spolupráci, Úř. věst. C 3, 6.1.2001, s. 2.

30 Obecné pokyny pro spolupráci mezi CEN, CENELEC a ETSI a Evropskou komisí a Evropským sdružením volného obchodu, podepsané dne 28. března 2003 (Úř. věst. C 91, 16.4.2003, s. 7).

především zákazník, neboť hospodářská soutěž *ex ante* by zabránila účtování ceny uměle navýšené *ex post*. Přesto obecně není záležitostí soutěžního práva předjímat konkrétní politiku normalizačního orgánu v oblasti průmyslového vlastnictví, ale spíše poskytnout vodítko k tomu, jaké prvky jsou nebo nejsou v rozporu s hospodářskou soutěží. Je na odvětví, aby si zvolilo režim, který v rámci těchto parametrů nejlépe odpovídá jeho potřebám[31].

Komise:

- zahájí studii s cílem zjistit skutečnosti pro účely analýzy vzájemného působení práv duševního vlastnictví a norem při podpoře inovace[32];

- přijme v prvním čtvrtletí roku 2009 konzultační dokument o normalizaci v oblasti informačních a komunikačních technologií (IKT), který se bude zabývat i otázkou vztahu norem a práv k průmyslovému vlastnictví v daném odvětví.

4. INOVACE A PODPORA MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ

Malé a střední podniky[33] představují 99 % všech podniků a poskytují 85 milionů pracovních míst v Evropě. Úspěšné využívání práv k průmyslovému vlastnictví může mít zásadní vliv na prosperitu malých a středních podniků. Malé a střední podniky však často výhod možností plynoucích z uplatňování práv k průmyslovému vlastnictví plně nevyužívají[34]. Výzkum ukazuje, že formálních práv k průmyslovému vlastnictví využívají méně a namísto toho spoléhají na jiné způsoby ochrany, např. obchodní tajemství nebo marketingové výhody. Je-li tento stav způsoben nedostatkem informovanosti nebo podpory, je nežádoucí a zdůrazňuje potřebu rychlých politických opatření.

4.1. Zlepšení přístupu malých a středních podniků k právům k průmyslovému vlastnictví

Malé a střední podniky často uvádějí, že důvodem, proč formální práva k průmyslovému vlastnictví nemají, jsou vysoké náklady. Na rozdíl od ochranných známek a vzorů si malé a střední podniky nemohou v případě patentů vybrat mezi režimem vnitrostátním a režimem Společenství. Po vstupu Londýnské dohody[35] v platnost dne 1. května 2008 budou moci malé a střední podniky využívat výhod jednotného trhu tím, že se jim sníží náklady na překlad evropských patentů[36]. Existuje však ohromný prostor pro zlepšení prostřednictvím nákladově efektivního, dostupného patentu Společenství[37], který opět požadovaly malé a střední podniky v rámci konzultace o iniciativě „Small Business Act“[38]. Jedna z deseti zásad iniciativy „Small Business Act“ stanoví, že EU a členské státy by měly podporovat malé a střední podniky

---

31 Například za určitých okolností mohou být při podpoře širokého zavádění norem v oblastech se silnými síťovými efekty účinné bezplatné licence.

32 „Cesta ke zvýšení přínosu normalizace pro inovaci v Evropě“, KOM(2008) 133 v konečném znění.

33 Doporučení Komise ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků a malých a středních podniků (Úř. věst. L 124, 20.5.2003, s. 36).

34 „Plnění Lisabonského programu společenství – Moderní politika malých a středních podniků pro růst a zaměstnanost“, KOM(2005) 551 v konečném znění.

35 Dohoda ze dne 17. října 2000 o používání článku 65 Úmluvy o udělování evropských patentů (EPC) [2001], úř. věst. EPO č. 549.

36 Viz http://www.epo.org/patents/law/legislative-initiatives/epc2000.html.

37 „Zlepšení patentového systému v Evropě“, KOM(2007) 165 v konečném znění – viz příloha II a odkazy tam uvedené pro výpočet nákladových výhod v rámci Londýnské dohody a patentu Společenství.

38 http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/sba_en.htm#aa

v tom, aby více vyžívaly příležitostí, které jim nabízí jednotný trh, mimo jiné i přístupu k patentům a ochranným známkám.

Jiná navrhovaná řešení zahrnují pobídky pro malé a střední podniky, např. vyhledávání stavu techniky a dotace na prvních deset patentových přihlášek[39], které by mohly zvýšit ochranu práv k průmyslovému vlastnictví. Bylo by třeba prošetřit[40], zda by bylo efektivnější snížit náklady všem malým a středním podnikům (např. snížením poplatků za zpracování[41]), nabídnout cílené dotace[42] nebo vytvořit pobídky ke snížení daní z příjmu plynoucího z udílení licencí k právům k průmyslovému vlastnictví[43].

Komise:

- nadále pracuje na účinném a nákladově efektivním, vysoce kvalitním a právně bezpečném patentovém systému na evropské úrovni, včetně patentu Společenství a soudní pravomoci pro patenty v rámci celé EU;

- prověří, jakým způsobem lze strukturu poplatků budoucího patentu Společenství navrhnout tak, aby usnadnila přístup malým a středním podnikům.

Až do přijetí patentu Společenství se členské státy vyzývají, aby v rámci Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací[44]:

- využívaly ustanovení o podpoře práv k průmyslovému vlastnictví;

- prověřily, jak malé a střední podniky mohou práv v tomto rámci lépe využívat např. snižováním patentových poplatků nebo daňovými pobídkami na podporu udělování licencí.

4.2. Zlepšení přístupu malých a středních podniků k postupům pro řešení sporů

Malé a střední podniky mají často omezené zdroje k zahájení soudního řízení, zejména pokud jde o patentové spory. Zřejmým a vysoce účinným nápravným prostředkem by byla cenově dostupná, účinná a spolehlivá soudní pravomoc pro patenty v rámci celé EU.

Dalším navrhovaným řešením je pojištění pro případ patentového sporu. Nedávná studie Komise[45] na toto téma hodnotila proveditelnost malého počtu režimů. Jejím závěrem bylo, že

---

39 http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf

40 „Memorandum o odstraňování překážek pro lepší využívání systému práv k průmyslovému vlastnictví malými a středními podniky: zpráva pro generální ředitelství pro podniky a průmysl“ („A memorandum on removing barriers for a better use of the IPR system by SMEs: A report for the Directorate-General for Enterprise and Industry“), červen 2007, na internetové adrese: http://www.proinno-europe.eu/NWEV/uploaded_documents/IPR_Expert_group_report_final_23_07_07.pdf.

41 Podle amerického patentového zákona lze malým subjektům poplatek snížit o 50 %, viz http://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/mpep_e8r6_appxl.pdf.

42 Například poskytnutí dotace na první podání patentové přihlášky (např. služba „1er brevet service“ organizace OSEO Innovation ve Francii či patentové opatření „INSTI-KMU-Patentaktion“ v Německu) nebo povolení dalších dotací (např. služba IPAS v Irsku).

43 Některé země povolují snížení daně z příjmu pocházejícího z výnosů z patentových licencí.

44 Úř. věst. C 323, 30.12.2006, s. 1.

45 Následná studie „Možnost zavedení pojištění proti nákladům na spory v případech týkajících se patentů“ („The possible introduction of an insurance against costs for litigation in patent cases“), jejímž autorem je CJA Consultants Ltd a která je k dispozici na internetové adrese: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/studies/pli_report_en.pdf.

pouze povinný systém by byl hospodářsky životaschopný. Tento výsledek však zpochybnila nedávná práce o vytváření dobrovolných režimů. Komise proto bude v této oblasti sledovat další vývoj.

Mechanismy alternativního řešení sporů, zejména mediace, mohou doplňovat soudní systém a být schůdnou alternativou jak pro malé a střední podniky, tak pro větší společnosti, jsou-li rychlé, spolehlivé a nákladově efektivní. Směrnice 2008/52/ES[46] stanoví rámec pro mediaci v přeshraničních sporech. Usnadňuje přístup k možnostem řešení sporů tím, že upravuje klíčové aspekty vztahu mediace a občanského řízení a stanoví užitečné nástroje pro podporu mediace. Komise rovněž vyzývá k uplatňování přísných norem mediace v domácích sporech a podporuje používání Evropského kodexu chování pro mediátory[47] za účelem zlepšení kvality a jednotného rázu mediačních služeb.

V souvislosti s prací na patentu Společenství a integrovaném systému soudní pravomoci pro patenty se uvažuje o vytvoření rozhodčího a mediačního střediska pro patenty na úrovni Společenství, které by řešilo případy, v nichž nejde o platnost. Jako doplněk prostředků alternativního řešení sporů v oblasti patentů mimo rámec Společenství by toto středisko mohlo zajišťovat blízkost a lepší přístup malých a středních podniků k možnostem řešení sporů. Středisko by vytvořilo seznam Společenství se jmény mediátorů a rozhodců, kteří by jednotlivým stranám pomáhali s urovnáním jejich sporu. Ačkoliv by alternativní řešení sporů nebylo povinné, soudce integrované soudní pravomoci pro patenty by spolu se stranami zkoumal, zda by daný spor mohl být urovnán rozhodčím a mediačním střediskem.

Komise:

- přezkoumá, jak by v souvislosti s pokračující prací na soudním systému pro patenty v rámci celé EU bylo možné dále podpořit a usnadnit mediaci a rozhodčí řízení.

Členské státy:

- se vyzývají, aby v souvislosti s Lisabonskou strategií poskytovaly malým a středním podnikům dostatečnou podporu při vymáhání jejich práv k průmyslovému vlastnictví.

4.3. Podpora malých a středních podniků v oblasti kvality řízení práv k průmyslovému vlastnictví

Přestože v Evropě existuje mnoho veřejně financovaných služeb poskytujících podporu malým a středním podnikům, jen málo z nich je výkonných, ačkoliv se ojediněle vyskytnou i dobře koncipované programy[48]. Práva k průmyslovému vlastnictví by měla po celou dobu své životnosti tvořit spolu s jiným duševním majetkem nedílnou součást obchodních plánů společnosti. Podpora malých a středních podniků v oblasti kvality řízení práv k průmyslovému vlastnictví by měla být přizpůsobena jejich individuálním potřebám. K tomu je zapotřebí výjimečné kombinace technických, právních a obchodních znalostí. Iniciativa

---

46 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 136, 25.5.2008, s. 3).

47 Viz http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm.

48 „Srovnání národních a regionálních podpůrných služeb pro malé a střední podniky v oblasti duševního a průmyslového vlastnictví“ („Benchmarking National and Regional Support Services for SMEs in the Field of Intellectual and Industrial Property“) na internetové adrese: http://www.proinno-europe.eu/admin/uploaded_documents/Benchmarking-Report-SME.pdf.

„train-the-trainer“[49] v rámci projektu „ip4inno“ připravuje školitele, kteří se specializují na práva k duševnímu vlastnictví, na šíření znalostí v prostředí poradenských služeb v oblasti podnikání. Podpůrné služby pro malé a střední podniky mohou také lépe využít vlastních odborných znalostí. Vnitrostátní patentové úřady mohou ve spolupráci s technologickými/ rozvojovými agenturami vytvářet synergie spojením svých technických/právních a obchodních znalostí. Cílem projektu IP-Base je podpořit rozvoj nových opatření na zvýšení informovanosti a podpůrných služeb. Projekt se zakládá na spolupráci mezi vnitrostátními patentovými úřady a místními inovačními strukturami včetně sítě *Enterprise Europe Network*.

Aby malé a střední podniky v Evropě dokázaly přežít a prosperovaly, potřebují stále více působit na trzích za hranicemi EU. Silná ochrana práv k duševnímu vlastnictví je naprosto nezbytná k tomu, aby malé a střední podniky mohly plně využívat nových obchodních příležitostí. Komise podporuje pomoc společnostem ve třetích zemích. Například v Číně byla zřízena asistenční služba pro otázky duševního vlastnictví („IPR Helpdesk“), která poskytuje podnikatelsky zaměřené poradenství v oblasti práv k duševnímu vlastnictví včetně jejich vymáhání. Toto pilotní opatření bude posouzeno tak, aby bylo možné uvážit, zda by tato podpora měla dlouhodobě pokračovat, zda by měla být rozšířena či zda by měla být upravena tak, aby vyhovovala budoucím potřebám malých a středních podniků.

Komise:

- posoudí asistenční službu „IPR Helpdesk“ v Číně s cílem poskytovat malým a středním podnikům ve třetích zemích optimalizované služby podpory v oblasti práv k duševnímu vlastnictví a zhodnotit možnost další a rozšířené podpory.

Členské státy se vyzývají, aby:

- zvyšovaly informovanost o řízení duševního majetku u všech podniků a výzkumných organizací včetně malých a středních podniků.

5. VYMÁHÁNÍ PRÁV K DUŠEVNÍMU VLASTNICTVÍ – BOJ PROTI PADĚLÁNÍ A PIRÁTSTVÍ

Ochranu nových inovací prostřednictvím práv k duševnímu vlastnictvím musí doprovázet účinné mechanismy jejich vymáhání. Padělání a pirátství dosahuje alarmující úrovně, což má závažné dopady na inovaci, hospodářský růst a tvorbu pracovních míst v EU a ohrožuje zdraví a bezpečnost evropských občanů. Hodnota celosvětového mezinárodního obchodu s padělanými a pirátskými výrobky se v roce 2005 odhadovala na 200 miliard USD[50]. Padělání a pirátství je ohromný fenomén, u něhož se předpokládá, že poroste v absolutních hodnotách i úměrně k celosvětovému HDP v souladu s trendy v mezinárodním obchodě. Vyvstává proto akutní potřeba zesílených opatření jak v rámci EU, tak ve třetích zemích, aby bylo možné ochránit evropské společnosti a jejich investice do inovací.

---

49 Viz http://www.proinno-europe.eu/index.cfm?fuseaction=page.display&topicID=63&parentID=54.

50 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj: „Hospodářský dopad padělání a pirátství“ („The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy“), 4.6.2007, DSTI/IND(2007)9/PART4/REV1.

5.1. Účinné vymáhání práv prostřednictvím právních předpisů Společenství

Základním kamenem úsilí, jímž EU v rámci jednotného trhu přispívá k boji proti padělání a pirátství, je směrnice o dodržování práv[51]. K dosažení jejích cílů je nutné její správné provedení do vnitrostátního práva a uplatňování v praxi. Komise pomáhá s koordinací zpráv o provádění směrnice, jež členské státy mají předložit do 29. dubna 2009.

Ve vhodných případech jsou prostředkem vymáhání práv k duševnímu vlastnictví také trestněprávní opatření. Rozdíly v provádění trestních řízení a sankcí však vytvářejí odlišnosti v úrovni ochrany nositelů práv. Komise je i nadále toho názoru, že členské státy musí zavést účinná trestněprávní opatření.

V případě, že soud rozhodne, že práva k duševnímu vlastnictví byla porušena, neměl by výkon rozsudku nebo soudního příkazu představovat pro nositele práv žádný zvláštní problém. Komise nyní zvažuje, jak zjednodušit přeshraniční vymáhání práv v rámci přezkumu nařízení Brusel I[52]. Jednou z plánovaných změn je zrušení požadavku na doložku vykonatelnosti[53] jako předpokladu pro výkon rozsudku z jiného členského státu.

Komise:

- zajistí úplné provedení směrnice 2004/48/ES o dodržování práv do vnitrostátního práva a její účinné uplatňování;

- zváží při přezkumu nařízení Brusel I, jak zlepšit přeshraniční výkon rozsudků.

5.2. Iniciativy v oblasti hranic

Na hranicích Společenství lze zboží, u něhož existuje podezření z porušení práv k duševnímu vlastnictví, zabavit podle celních předpisů Společenství[54]. Aby toto opatření bylo účinné, musí nositelé práv k duševnímu vlastnictví plně spolupracovat s celními orgány a poskytnout těmto orgánům údaje, které jim umožní úspěšně se zaměřit na podezřelé zásilky. Tato spolupráce je jedním z pilířů akčního plánu opatření celních orgánů zaměřených na boj proti padělání a pirátství, který přijala Komise v říjnu 2005[55] a který schválila Rada. Komise brzy přednese výsledky provedení tohoto plánu, načež má v úmyslu zahájit v celní oblasti nový akční plán, který naváže na úspěch plánu prvního. Nedávné změny celního kodexu, jež měly zlepšit kontroly pro účely bezpečnosti a zabezpečení, nabízejí nové prostředky pro rychlé šíření informací o přepravě s vysokým rizikem. Tyto prostředky by se měly plně využít.

---

51 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (Úř. věst. L 157, 30.4.2004, s. 16).

52 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1).

53 Vznikne-li požadavek na doložku vykonatelnosti, je rozsudek vydaný v jednom členském státě, který je v tomto státě vykonatelný, vykonatelný v jiném členském státě v případě, že v něm byl prohlášen za vykonatelný.

54 Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo (Úř. věst. L 328, 30.10.2004, s. 16).

55 „Reakce celních orgánů na nejnovější vývoj v oblasti padělání a pirátství“, KOM(2005) 479 v konečném znění.

Počet případů, ve kterých celní orgány řešily padělané nebo pirátské výrobky, vzrostl v roce 2007 o více než 15 %, na více než 43 000[56]. Vymáhání práva v celní oblasti sice přineslo kýžené výsledky, ale je jasné, že je jen částí řešení. Je nezbytné, aby je doprovázela opatření bránící distribuci a v konečném důsledku výrobě zboží porušujícího práva k duševnímu vlastnictví. Kromě toho se uznává i nutnost další spolupráce s celními orgány v zemích výroby. Za tímto účelem se spolu s čínskými orgány vytváří společný akční plán v celní oblasti zaměřený proti padělání a pirátství. Tento plán by měl být dokončen v roce 2008.

Zároveň lze říci, že jednotný titul patentu Společenství, poskytující kompletní zeměpisnou ochranu bez jakýchkoliv mezer, by boj proti padělání a kopírování výrobků patentovaných u evropských společností ještě zefektivnil. To by pomohlo zabránit vstupu padělaných výrobků na evropský jednotný trh a usnadnilo jejich zabavení celními orgány na všech vnějších hranicích EU, jakož i jejich stažení z trhu, kdykoli by se dostaly do distribučních kanálů.

Komise:

- se zasadí o to, aby nositelé práv i celní orgány plně využívali nástrojů pro sdílení informací, které těmto orgánům umožní zaměřit se na přepravu padělaného zboží s vysokým rizikem;

- vytvoří nový akční plán opatření celních orgánů proti padělání a pirátství;

- vytvoří v roce 2008 s čínskými celními úřady společný akční plán proti padělání a pirátství.

5.3. Doplňková opatření nelegislativní povahy

Účinné vymáhání práv vyžaduje lepší propojení mezi Komisí a členskými státy, mezi různými vnitrostátními orgány v členských státech a mezi veřejným a soukromým sektorem. Zlepšit je třeba také informovanost o škodách, které padělání a pirátství působí. Spotřebitelé si padělané zboží mnohdy spojují s levným oblečením a levnými luxusními výrobky, ale neuvědomují si zdravotní a bezpečnostní riziko falšovaných léků, produktů osobní péče, elektronických součástek a součástek do motorových vozidel. Kromě toho panuje omezené povědomí o spojitosti mezi padělaným zbožím a daňovými úniky, praním špinavých peněz, drogovými kartely, polovojenskými skupinami, skupinami organizovaného zločinu a dětskou prací. Myšlenka zvyšování vzdělání a informovanosti o významu autorského práva pro dostupnost obsahu je jako nástroj v boji proti pirátství široce podporována[57]. Vymahatelnost práv ve prospěch nositelů práv včetně malých a středních podniků[58] by pomohla zlepšit i „nulová tolerance“ veřejnosti k porušování práv k duševnímu vlastnictví.

Za účelem zlepšení zpravodajských sítí bude Komise spolupracovat s členskými státy a zjišťovat, jak zefektivnit sběr a dokumentaci informací o nelegální činnosti. V rámci

---

56 Viz http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics2007.pdf.

57 „Tvůrčí obsah online na jednotném trhu“, KOM(2007) 836 v konečném znění.

58 „Dopady padělání na malé a střední podniky EU a přehled různých veřejných a soukromých iniciativ a zdrojů v oblasti vymáhání práv k duševnímu vlastnictví“ („Effects of counterfeiting on EU SMEs and a review of various public and private IPR enforcement initiatives and resources“) na internetové adrese: http://www.ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf.

členských států lze koordinaci mezi hlavními aktéry, zahrnujícími celní orgány, policii, úředníky dohlížející na obchodní normy, prokurátory, úřady na ochranu duševního vlastnictví a soudy, zlepšit sdílením osvědčených postupů. Mezi členskými státy by mohla být vytvořena účinná síť správní přeshraniční spolupráce, která by usnadnila rychlejší výměnu informací. Ta by mohla navázat na stávající systémy, např. systém pro výměnu informací o vnitřním trhu[59], které by bylo možno využít pro šíření informací o padělaném zboží.

Vymáhání práv může zlepšit i větší spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. Komise prověří, do jaké míry lze na úrovni EU zprostředkovat meziodvětvovou dohodu s cílem zasahovat proti rozsáhlému nelegálnímu stahování materiálů chráněných autorským právem a zároveň nastolit rovnováhu mezi nutností chránit osobní údaje a dopadem, jaký mají internetové stránky pro sdílení souborů na tvůrčí odvětví. Krokem k odstranění prodeje padělaných výrobků přes internet by mohla být také dohoda zúčastněných stran na úrovni EU.

Komise:

- zváží potenciální přínos další činnosti v oblasti zvyšování informovanosti ke změně vnímání padělaného a pirátského zboží ze strany veřejnosti jak na evropské úrovni, tak v jednotlivých členských státech;

- přezkoumá, jak zlepšit sběr informací, aby bylo možné vypracovat souhrnnou dokumentaci, jež poslouží za základ lépe cíleným opatřením v oblasti vymáhání práv;

- se vynasnaží zlepšit spolupráci mezi všemi aktéry zapojenými v jednotlivých členských státech do boje proti padělání a pirátství s cílem podpořit účinnost opatření na vnitrostátní úrovni;

- prověří řešení pro vytvoření účinné sítě správní spolupráce mezi členskými státy, která umožní podnikat celoevropská opatření;

- napomůže uzavření dohod mezi veřejným a soukromým sektorem v rámci boje proti porušování práv k duševnímu vlastnictví;

- se vynasnaží zprostředkovat meziodvětvovou dohodu na úrovni EU s cílem omezit internetové transakce spojené s pirátstvím a prodejem padělaného zboží.

Členské státy se vyzývají, aby v rámci Lisabonské strategie zajistily orgánům zodpovědným za vymáhání práv dostatek informací a zdrojů, které tyto orgány potřebují ke konstruktivní spolupráci s nositeli práv v boji proti porušování práv k duševnímu vlastnictví.

6. MEZINÁRODNÍ ROZMĚR

6.1. Reforma známkového práva

Singapurská smlouva o známkovém právu Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO)[60] z roku 2006 navazuje na Smlouvu o známkovém právu z roku 1994 a jejím cílem je

[59] Viz http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5378/5637.
[60] Viz http://www.wipo.int/treaties/en/ip/singapore/.

vytvořit moderní a dynamický mezinárodní rámec pro harmonizaci správních postupů zápisu ochranných známek. Smlouva stanoví nové trendy v oblasti komunikačních technologií a odklad lhůt a výslovně uznává netradiční viditelné ochranné známky a neviditelné známky, např. známky zvukové a chuťové. Existují také zvláštní ujednání, na jejichž základě lze rozvojovým zemím poskytnout technickou pomoc, a tím jim umožnit plně využít ustanovení smlouvy. Pro evropský průmysl může mít úspěšné sjednání smlouvy přínos jen tehdy, pokud ji ratifikují nebo k ní přistoupí členské státy EU a Evropské společenství.

Komise připraví půdu pro přistoupení ES k Singapurské smlouvě o známkovém právu a vyzve členské státy k její ratifikaci.

6.2. Program patentové reformy

Harmonizace patentového práva by mohla evropským společnostem usnadnit patentování vynálezů za hranicemi EU. Od roku 1970 nabízí Smlouva o patentové spolupráci (PCT)[61] možnost celosvětové patentové ochrany prostřednictvím jediné mezinárodní přihlášky. Smlouva o patentovém právu[62] z roku 2000 do značné míry harmonizovala právní předpisy týkající se formalit, se schválením Smlouvy o hmotném patentovém právu (SPLT) se však pokročilo jen málo. Rozvojové země projevily přání, aby patentový systém náležitě zohlednil i jejich zájmy. Ale i mezi průmyslovými zeměmi přetrvávají v patentovém systému zásadní rozdíly. Ve Spojených státech je vlastnictví patentu přiznáno tomu, kdo poprvé uskuteční vynález, na rozdíl od Evropy, kde je vlastnictví přiznáno tomu, kdo jako první podá patentovou přihlášku. Dalším rozdílem je ochranná doba ve Spojených státech, která předchází podání přihlášky a během níž lze zveřejňovat informace, aniž by tím byly dotčeny pozdější patentové přihlášky, a neexistence povinnosti zveřejňovat ve Spojených státech všechny nevyřízené přihlášky 18 měsíců od jejich podání nebo ode dne vzniku práva přednosti. Komise bude s členskými státy EU spolupracovat v rámci Transatlantické hospodářské rady na přípravě cesty k harmonizaci mezinárodního patentového práva.

Harmonizace hmotného patentového práva by zjednodušila zpracování patentů, napomohla by k větší dělbě práce mezi patentovými úřady a v konečném důsledku by mohla vést k vzájemnému uznávání patentů udělených různými úřady. Evropa odpovídá za to, aby se součástí multilaterálních rámců staly také vysoce kvalitní normy patentovatelnosti.

Komise se bude ve spolupráci s členskými státy EU snažit při jednáních o Smlouvě o hmotném patentovém právu a v Transatlantické hospodářské radě o harmonizaci mezinárodního patentového práva.

6.3. Vymáhání práv k duševnímu vlastnictví ve třetích zemích

Protože práva k duševnímu vlastnictví představují klíčovou konkurenční výhodu evropských podniků, vzrůstá obava z jejich stále většího zneužívání ve třetích zemích. V návaznosti na strategii prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích z roku 2004[63] Komise zdůraznila potřebu posílit činnost v oblasti vymáhání práv k duševnímu vlastnictví a spolupráci s řadou prioritních zemí[64] definovaných na základě zvláštního průzkumu[65], který

---

61 Viz http://www.wipo.int/treaties/en/registration/pct/.

62 Viz http://www.wipo.int/treaties/en/ip/plt/index.html.

63 Úř. věst. C 129, 26.5.2005, s. 3.

64 „Globální Evropa: konkurenceschopnost na světovém trhu – příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost“, KOM(2006) 567 v konečném znění.

bude pravidelně aktualizován. Opatření zaměřená na prioritní země zahrnují posílení spolupráce se stejně smýšlejícími zeměmi, zahájení dialogů o právech k duševnímu vlastnictví, přesun zdrojů technické pomoci směrem k vymáhání práv a zvyšování informovanosti o otázkách práv k duševnímu vlastnictví ve společnostech EU, které v těchto zemích působí. Na bilaterální úrovni obsahují všechny projednávané obchodní dohody zvláštní kapitoly o právech k duševnímu vlastnictví. Sblížením právních předpisů by tyto dohody měly dosáhnout účinné ochrany a vymahatelnosti práv k duševnímu vlastnictví a dále objasnit mezinárodní závazky.

Na multilaterální úrovni se na různých fórech, např. v radě Světové obchodné organizace (WTO) pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), G8 (heiligendammský proces), OECD a WIPO, objevily v oblasti vymáhání práv nové iniciativy. Nedávným návrhem na posílení mezinárodního rámce práv k duševnímu vlastnictví je Obchodní dohoda proti padělání (ACTA). Tato společná iniciativa Spojených států a Japonska se snaží o mezinárodní dohodu v rámci boje proti porušování práv k duševnímu vlastnictví. Iniciativa vymezuje tři hlavní oblasti, kterých se má dohoda týkat: mezinárodní spolupráce, zejména mezi celními orgány a jinými orgány zodpovědnými za vymáhání práv, podpora rámce pro vymáhání práv zlepšením odborných znalostí a právní rámec. Vzhledem k potenciálu, jaký nabízí koordinovaný postup, Komise pracuje na základě pověření pro vyjednávání s cílem dosáhnout formální dohody.

Komise:

- bude pravidelně provádět průzkum činnosti v oblasti vymáhání práv k duševnímu vlastnictví za hranicemi EU;

- se v bilaterálních obchodních dohodách zasadí o účinnou ochranu a vymahatelnost práv k duševnímu vlastnictví;

- posílí prostřednictvím dialogů o právních předpisech činnost v oblasti vymáhání práv a spolupráci se třetími zeměmi, zejména s těmi, ve kterých je míra padělání a pirátství vysoká;

- se bude snažit o dosažení multilaterální obchodní dohody proti padělání.

6.4. Otázky vývoje

V posledních letech se téma mezinárodních diskusí zaměřuje na průmyslové vlastnictví v rozvojovém světě a na to, jak průmyslové vlastnictví může fungovat jako nástroj sociálního, environmentálního, hospodářského a kulturního rozvoje. Platformou, která by tuto diskusi mohla posunout vpřed, je stálý výbor pro rozvoj a duševní vlastnictví v rámci WIPO, zřízený v roce 2007. Dalším příkladem je mezivládní pracovní skupina ad hoc pro veřejné zdraví, inovaci a duševní vlastnictví při Světové zdravotnické organizaci (WHO), která nedávno dokončila globální strategii[66] s cílem zlepšit přístup k lékům a vyřešit rostoucí problém zanedbávaných onemocnění zejména v rozvojových zemích. EU nadále sehrává klíčovou roli v oblasti iniciativ týkajících se průmyslového vlastnictví ve prospěch obyvatel rozvojových nebo nejméně rozvinutých zemí.

---

65 http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/intell_property/survey2006_en.htm

66 http://www.who.int/phi/documents/POAWhitePaper.pdf

V kontextu Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu byl balijským plánem postupu z roku 2007[67] stanoven vztah mezi politikami v oblasti práv k duševnímu vlastnictví a prostředím umožňujícím přenos technologií. EU je připravena zapojit se do diskuse tam, kde by případné vedlejší účinky mohly rozvojovým zemím bránit v pokroku při řešení problémů změny klimatu.

V roce 2004 předložilo Evropské společenství v mezivládním výboru WIPO pro duševní vlastnictví, genetické zdroje, tradiční znalosti a folklór návrh na zavedení povinného požadavku, aby přihlašovatel patentu uvedl zdroj/původ všech genetických zdrojů a souvisejících tradičních znalostí, které použil ve své patentové přihlášce[68]. Tento požadavek by mohl domorodým společenstvím, z nichž tyto genetické zdroje a tradiční znalosti pocházejí, umožnit ověřovat soulad s pravidly přístupu a podílu na přínosech, aby bylo možné sdílet výhody komerčního využívání patentů a zároveň pomoci patentovým úřadům se zkoumáním novosti těchto vynálezů. Komise proto nadále podporuje úsilí směřující k přijetí návrhu a poznamenává, že patentový zákon některých členských států obsahuje ustanovení o povinnosti uvést v patentové přihlášce zeměpisný původ biologické hmoty.

V návaznosti na prohlášení z Dohá přijaté organizací WTO v roce 2001[69] a následná rozhodnutí[70] o změně dohody TRIPS přijala EU v květnu 2006 nařízení o nucených licencích na patenty týkající se výroby farmaceutických výrobků na vývoz do zemí s problémy v oblasti veřejného zdraví[71]. Významným signálem odhodlání EU tuto problematiku řešit je její ratifikace protokolu z roku 2005, kterým se mění dohoda TRIPS.

Komise se bude aktivně účastnit mezinárodních diskusí, jejichž cílem je pomoci rozvojovým zemím využívat potenciál svých práv k průmyslovému vlastnictví.

7. ZÁVĚRY

Aby byly odstraněny nedostatky stávajícího systému práv k průmyslovému vlastnictví, a tím plně využit evropský potenciál inovací a konkurenceschopnosti, je nutná integrovaná činnost. V oblasti patentů by k odstranění potíží s ochranou vynálezů, např. nákladů a složitostí, jimž čelí evropští vynálezci a podniky, značně přispěl už sám patent Společenství. Integrovaný celoevropský systém soudní pravomoci by kromě toho podstatně zlepšil přístup nositelů práv a třetích stran k možnostem řešení sporů a zvýšil jejich právní jistotu. Je proto nanejvýš důležité, aby těchto cílů bylo dosaženo co nejdříve.

Po přijetí dosud projednávaných návrhů právních předpisů budou na úrovni Společenství zavedeny systémy ochrany hlavních práv k průmyslovému vlastnictví. Jednotlivé aspekty těchto systémů však bude třeba časem zhodnotit, aby byla zajištěna jejich optimální účinnost. Dále je třeba provést významná doplňková opatření na podporu právního rámce, která mu umožní zajistit evropským podnikům ve všech odvětvích a všech velikostí, jakož i

---

67 Viz http://unfccc.int/meetings/cop_13/items/4049.php.

68 Viz http://www.wipo.int/tk/en/genetic/proposals/european_community.pdf.

69 Viz http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_trips_e.htm.

70 Viz http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/implem_para6_e.htm a http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/wtl641_e.htm.

71 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 816/2006 ze dne 17. května 2006 o nucených licencích na patenty týkající se výroby farmaceutických výrobků na vývoz do zemí s problémy v oblasti veřejného zdraví (Úř. věst. L 157, 9.6.2006, s. 1).

vynálezcům a výzkumným organizacím tak silná a vymahatelná práva, že budou moci plně využívat možností, jež jim nabízí světová znalostní ekonomika.

Toto sdělení stanoví především opatření na úrovni Společenství. Má však také podnítit další diskusi a opatření ze strany členských států a zúčastněných stran ve společnosti. Členské státy zde hrají roli při formulaci strategií ve svých oblastech působnosti. Kromě toho vynálezci, výzkumné organizace a malé a střední podniky musí být více informováni o možnostech práv k průmyslovému vlastnictví, aby mohli činit informovaná rozhodnutí. Podniky využívající formálních práv k průmyslovému vlastnictví by je měly obecně zapracovat do své celkové obchodní strategie. Odpovědnost za uskutečnění plného potenciálu, který práva k průmyslovému vlastnictví nabízejí evropskému hospodářství, je proto věcí všech.